

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาเพื่อผลิตนักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ อาจารย์ผู้สอนในฐานะที่รับผิดชอบจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาโดยตรงนั้นเป็นกลไกที่สำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถทำหน้าที่ดังกล่าวบรรลุได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจารย์ผู้สอนต้องตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งกระบวนการ การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิต นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญาด้านอารมณ์ความรู้สึกและด้านทักษะ แต่สภาพการจัดการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่สาระการเรียนรู้ที่จัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้จะมุ่งเน้นความรู้สากลหรือความรู้วิชาการมาก กว่าความรู้ที่เน้นวิธีการหรือประสบการณ์จริงหรือทักษะ(สิปปนนท์ เกตุทัต, 2543 : 105) “กระบวนการเรียนรู้ไม่เข้าไปเชื่อมโยงกับสภาพสังคมจริง” ส่งผลให้นักศึกษาขาดการเรียนรู้ คุณธรรมจริยธรรมที่อยู่ในวิถีชีวิตขาดการปะทะสังสรรค์กับบุคคลในสังคมหรือชุมชนจริงกระบวนการเรียนรู้ที่จัดให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้นั้นอาจารย์ผู้สอนมุ่งเน้นการสอนมากกว่าการเรียนรู้ของนักศึกษา(วิจารณ์ พานิช, 2544 : 7) อาจารย์ผู้สอนที่มีกระบวนการทัศน์ปรนัยนิยม (Objectivism) ที่เชื่อว่าความรู้ความจริงเป็นแก่นแท้ไม่เปลี่ยนแปลงการศึกษาคือการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรู้ความจริงเหล่านี้อาจารย์ผู้สอนก็จะมุ่งเน้นการบรรยายถ่ายทอดความรู้เป็นหลักผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ด้านสติปัญญามากกว่าไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แต่ถ้าอาจารย์ผู้สอนมีกระบวนการทัศน์สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ที่เชื่อว่าความรู้ความจริงเป็นแก่นแท้ที่สุดไม่มี ต้องได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกันและยอมรับเป็นฉันทามติ การศึกษาก็จะมุ่งเน้นกระบวนการและวิธีการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ที่พบจัดให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์จัดกระทำกับข้อมูลจริงด้วยตนเองสร้างสรรค์บรรยากาศการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ผู้เรียนจะนำและควบคุมตนเองในการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้กว้างซับซ้อนและหลากหลายชั้น (ทศนา เขมมณี, 2548 : 91-95)

ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง ที่ผ่านมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 ซึ่งเริ่มเปิดการเรียนการสอน ใน 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาอุตสาหกรรมอาหารและการบริการ สาขาวิชาการบัญชี และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจนั้นเป็นสาขาวิชาที่มีความแตกต่างกันใน 3 สาย คือสายการศึกษาปฐมวัย สายวิทยาศาสตร์ และสายบริหารธุรกิจ ซึ่งธรรมชาติของนักศึกษาทั้ง 3 สายที่แตกต่างกัน การดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ก็แตกต่างกันโดยที่สาขาวิชาการศึกษา จะมีความโดดเด่นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สายวิทยาศาสตร์จะมีความโดดเด่นในการให้บริการต่าง ๆ ทางด้านอาหาร และสายบริหารธุรกิจ จะมีความโดดเด่นทางด้านบริหารจัดการทำแผนธุรกิจเป็นต้น อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้ที่จัดขึ้นทั้งในสถานที่ หรือนอก

สถานที่ นักศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมทุกครั้ง เนื่องจากศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง มีนักศึกษาจำนวนน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีการศึกษาแรก ๆ ที่เปิดทำการเรียนการสอน ดังนั้นกระบวนการ การบูรณาการ การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ความต้องการการมีส่วนร่วม และแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบันและในอนาคตซึ่งศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง น่าจะมีโอกาสการขยายการศึกษามากขึ้นทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เช่นการเปิดสาขาวิชาใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพิ่มขึ้น เป็นต้น

ดังนั้นคณะผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของนักศึกษา จึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาและคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษา อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษา อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง
3. เพื่อประเมินการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาตามสถานภาพของนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สาขาวิชา ระยะเวลาที่ศึกษา และอาชีพของบิดามารดา
4. เพื่อศึกษาและสังเคราะห์แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง

ขอบเขตการวิจัย

- 1.ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ได้แก่
  - 1.1 นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 100 คน สาขาอุตสาหกรรมอาหารและการบริการ จำนวน 37 คน สาขาเทคโนโลยีการประกอบอาหารและการบริการ จำนวน 27 คน สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 27 คน และสาขาการบัญชี จำนวน 6 คน รวมทั้งหมด 197 คน (รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในประจำปี 2555 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง : 3)
  - 1.2 อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน สาขาอุตสาหกรรมอาหาร และการบริการ จำนวน 2 คน สาขาเทคโนโลยีการประกอบอาหารและการบริการ จำนวน 1 คน สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 2 คน และสาขาบัญชี จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 9 คน

1.3 อาจารย์ผู้สอนประจำศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 8 คน สาขาอุตสาหกรรมอาหารและการบริการ จำนวน 7 คน สาขาเทคโนโลยีการประกอบอาหารและการบริการ จำนวน 6 คน สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 6 คน และสาขาบัญชี จำนวน 4 คน รวมทั้งหมด 31 คน ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรทั้งหมด

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาการมีส่วนร่วม โดยเน้นระดับการเข้ามามีส่วนร่วมของนักศึกษาและคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดทำสื่อวัตกรรมการเรียนรู้อะไร และการวัดการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังศึกษาระดับความต้องการในการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและคณาจารย์ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง ซึ่งประกอบด้วย การร่วมคิด การร่วมทำ และการร่วมประเมินผล

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ทำการวิจัย

ใช้ระยะเวลาตลอดภาคการศึกษาที่ 2/2555 (พฤศจิกายน 2555 ถึง เมษายน 2556)

4. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ สถานภาพของนักศึกษา ได้แก่

- เพศ
- อายุ
- สาขาวิชา
- ระยะเวลาที่ศึกษา
- อาชีพของบิดามารดา

ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่

- การวางแผนการจัดการเรียนรู้
- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- การจัดทำสื่อวัตกรรมการเรียนรู้อะไร
- การวัดการประเมินผลการจัดการเรียนรู้

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

คำจำกัดความในการศึกษาวิจัย มีดังต่อไปนี้

1.การมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับการเข้ามามีส่วนร่วมของนักศึกษาและคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปางซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดทำสื่อวัตกรรมการเรียนรู้อะไร และการวัดการประเมินผลการจัดการเรียนรู้

1) การมีส่วนร่วมการวางแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ระดับการเข้ามามีส่วนร่วมของนักศึกษา เช่นมีการสอบถามความต้องการของนักศึกษา ก่อนจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมจากง่ายไปหายาก การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติ เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของนักศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาค้นพบความรู้ แสวงหาข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาค้นพบความรู้ แสวงหาข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นต้น

3) การมีส่วนร่วมการจัดทำสื่อวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม ของนักศึกษา เช่น การมีส่วนร่วมจัดทำสื่อการเรียนรู้อื่นๆที่หลากหลาย การมีส่วนร่วม ผลิต พัฒนา และใช้สื่อการเรียนรู้อื่นๆ การมีส่วนร่วมวิเคราะห์และสรุปผลการใช้สื่อ และ การมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดทำสื่อ เป็นต้น

4) การมีส่วนร่วมการวัดการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม ของนักศึกษา เช่น การมีส่วนร่วมการวัดและประเมินผลที่เน้นการวัดและประเมินตามสภาพจริง การมีส่วนร่วมการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมการวิเคราะห์และสรุปผลการวัดและประเมินผล และ การมีส่วนร่วมกำหนดและอธิบายเกณฑ์การประเมินผล เป็นต้น

2. ความต้องการในการมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับความต้องการในการมีส่วนร่วมของนักศึกษา และคณาจารย์ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง ซึ่งประกอบด้วย ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมประเมินผล ดังนี้

1) ร่วมคิด หมายถึง ความต้องการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ร่วมกำหนดความต้องการร่วมเสนอแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) ร่วมทำ หมายถึง ความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) ร่วมประเมินผล หมายถึง ความต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าความสำเร็จ การสรุปผล และ การรายงานผลการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ที่ได้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบความต้องการในการมีส่วนร่วม และ ระดับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาทั้ง 4 สาขาวิชา ที่จัดการเรียนการสอน ได้แก่ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาอุตสาหกรรมอาหารและการบริการ สาขาวิชาเทคโนโลยีการประกอบอาหารและการบริการ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ และ สาขาวิชาการบัญชี

2. สรุปผลการวิจัยเป็นแนวทาง สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง นำไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งโครงการ/กิจกรรมสำหรับนักศึกษา

3. รายงานนำเสนอผลการวิจัยสู่ผู้บริหาร คณาจารย์ เพื่อตระหนักถึง สภาพปัญหาอุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ โดยมีการวางแผนการดำเนินการ ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

สาขาวิชา	ขั้นตอน	ระยะเวลา	หมายเหตุ
-การศึกษาปฐมวัย -อุตสาหกรรมอาหารและการบริการ -เทคโนโลยีการประกอบอาหารและการบริการ -คอมพิวเตอร์ธุรกิจ -การบัญชี	การวางแผน	1/56	
	-การจัดทำ/ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้		
	-จัดทำเอกสารประกอบการสอน		
	-การจัดทำสื่อนวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้		
	- ฯลฯ		
	การดำเนินการ	1/56 -2/56	
	การวิเคราะห์สภาพผู้เรียน	1/56 -2/56	
	การจัดกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ	2/56	
การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้	2/56	*เฉพาะสาขาปฐมวัย	
-การประเมินตนเอง			
-นักศึกษาประเมิน			
-การติดตาม/นิเทศ*			
การรายงานผลการดำเนินการ	2/56		
การนำไปพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนในภาคการศึกษาต่อไป	1/57		